

Aleksander Andrzejewski, Arkadiusz Horonziak, Ewa Poturalska

Gąbinek, st. 2, gm. Lubanie, woj.
włocławskie, AZP 45-47/57

Informator Archeologiczny : badania 30, 157-158

1996

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

mowała w pierwszej wersji 125 m, później przedłużono ją do 145 m, aż po skarpe wisłaną. Wykop obejmuje 1885 m². Odchylenie od osi północ-południe wynosi 260 na wschód. Wytoczona została wspólna magistrala i siatka arowa dla stanowiska Gąbinek i Kuczer st. 12 (56). Magistrala przebiega w odległości 35 m na południe od linii wykopu w Gąbinku st. 1 (58). Wykop podzielono na dwa odcinki: odcinek I obejmuje ary 105/105-105/110 i 104/105-104/110 (60 m), odcinek II obejmuje ary 105/111-105/119 i 104-111-104/119 (85 m). Ary na linii 105 obejmują niepełne ćwiartki A, B (5 x 3 m) i pełne ćwiartki C, D; ary na linii 104 obejmują tylko pełne ćwiartki A, B. Dla ułatwienia wprowadzono podział roboczy na mniejsze odcinki, obejmujące obszar 13 m (północ-południe) x 10 m (zachód-wschód). Wykop I podzielony został na 1-15 odcinków oznaczonych cyframi arabskimi.

Zarejestrowano 59 obiektów różnej wielkości, wśród nich 2 bruki kamienne, 5 skupisk ceramiki, obiekt militarny (okop) z zespołem 15 dołków posłupowych, oraz obiekty o funkcji mieszkalnej, zasobowej i produkcyjnej. Chronologicznie mieszczą się one w następujących okresach kulturowych: 1/ wczesny brąz (1), 2/ łużycko-pomorski (3), 3/ pomorsko-kloszowy (8), 4/ późny przedrzymski (14), wczesnośredniowieczny (2). W 9 obiektach nie stwierdzono obecności materiału zabytkowego – są to bądź spągi zniszczonych obiektów, bądź pozostałości głębiej zalegającej miejscami warstwy kulturowej. Zebrany materiał kulturowy to przedmioty krzemienne, ceramika naczyniowa, destrukty kości zwierzęcych oraz nieliczne i mało charakterystyczne przedmioty metalowe. W materiale ceramicznym najbardziej wyróżniające się i najliczniejsze są ułamki z naczyń okresu przedrzymskiego. Pochodzą one z naczyń zasobowych „grubej roboty”, o chropowatych powierzchniach i wygładzonych partiach przy wylewie i krawędziach, oraz z naczyń pogrubionych, mało starannie facetowanych. Krawędzie naczyń średnio- i cienkościennych są starannie uformowane, zaś naczyń pogrubionych – proste bądź wychylone na zewnątrz, facetowane. W materiale przedrzymskim nie było ułamków ornamentowanych. Poza wymienionymi formami zasobowymi wystąpiły formy baniaste, czarki i misy. Obiekt 51 zawierał ułamki dużego, wypełniającego całą jamę naczynia zasobowego z mocno pogrubioną krawędzią, wygładzone w części przykrawędnej. Szczegółowa inwentaryzacja pozwoli na odtworzenie układu ułamków po zrekonstruowaniu naczynia.

Poza wymienionymi formami naczyń typowych dla wczesnej fazy kultury przeworskiej zarejestrowano występowanie ceramiki o cechach pomorsko-kloszowych, jak również materiał cyklu łużycko-pomorskiego. Do kultury pomorsko-kloszowej zalicza się zachowane w całości naczynie-cedzak z dużym otworem w dnie oraz szeregiem otworków w części przydennej, o zdobionym plastycznymi zagłębieniami wylewie. Najmłodszym materiałem ceramicznym, poza wspomnianym materiałem nowożytnym i późnośredniowiecznym, jest ceramika z dwóch obiektów wczesnośredniowiecznych: w jednym z nich znaleziono dno naczynia z otworami, oblepione dziegiem służącym do jego produkcji. Materiał krzemienisty (57 przedmiotów) był niejednorodny chronologicznie, datowany głównie na neolit, ale również na epokę brązu. Najliczniejsze były odłupki, wióry i łuszczyce wykonane przede wszystkim z krzemienia bałtyckiego (53 wyroby). Na zbadanej części osady najwyraźniej rysuje się horyzont późny przedrzymski (przynajmniej 14 obiektów), a także poprzedzający go cykl pomorsko-kloszowy (8 obiektów). Z okresu wczesnośredniowiecznego pochodzą dwa dobrze zachowane obiekty, prawdopodobnie o charakterze produkcyjnym. Interesująco przedstawiają się znakomicie zachowane ślady po okopie z II wojny światowej, z zespołem dołków po siatce maskującej rozciągniętej wzdłuż wykopu.

GĄBINEK, st. 2,
gm. Lubanie,
woj. wrocławskie,
AZP 45-47/57

- osada kultury przeworskiej (młodszy okres przedrzymski)
- osada nowożytna

Ratownicze badania wykopaliskowe na trasie gazociągu tranzytowego, przeprowadzone w październiku i listopadzie przez mgr mgr Aleksandra Andrzejewskiego, Arkadiusza Horonziaka i Ewę Poturalską (Instytut Archeologii Uniwersytetu Łódzkiego, Stowarzyszenie Naukowe Archeologów Polskich i PSOZ Wrocławek). Finansowane przez EuRoPol Gaz SA. Pierwszy sezon badań. Przebadano powierzchnię 2600 m² (wykop 200 x 13 m), którą odhumusowano mechanicznie.

Po zdjęciu warstwy ornej stwierdzono, że całą powierzchnię wykopu zalega warstwa żółtego, jałowego piasku. Odkryto w nim jedynie 10 obiektów archeologicznych w postaci niewielkich jam i relikwów współczesnego rowu (prawdopodobnie okopu z czasów II wojny światowej).

wej). Materiał zabytkowy to głównie bardzo rozdrobnione ułamki ceramiki naczyniowej (132), 4 silnie skorodowane przedmioty metalowe, 2 krzemienie i 2 kości zwierzęce – łącznie 140 egzemplarzy zinwentaryzowanych w 34 numerach. Zgodnie ze wstępnymi badaniami materiał ten nawiązuje do stanowisk GAZ 34, 35 i 35A i należy go datować na późny okres lateński (kultura przeworska) oraz okres nowożytny. Zarejestrowane obiekty znajdują się na zachodnim skraju dużej osady, której wschodnią część odkryto na obszarze wymienionych stanowisk.

Materiały i dokumentacja przechowywane są w Instytucie Archeologii Uniwersytetu Łódzkiego. Badania nie będą kontynuowane.

Gąsawa, st. 6,
gm. loco, woj. bydgoskie

patrz: środkowa i późna epoka brązu

GŁUSZYNO, st. 1,
gm. Potęgowo,
woj. śląskie,
AZP 8-32/18

- ślady osadnictwa kultury pucharów lejkowatych (neolit)
- ślady osadnictwa z wczesnej epoki brązu
- osada kultury łużyckiej (epoka brązu – wczesna epoka żelaza)
- osada kultury oksywijskiej (młodszy okres przedrzymski – okres wpływów rzymskich)
- osada kultury wielbarskiej (młodszy okres wpływów rzymskich)
- cmentarzysko z młodszego okresu przedrzymskiego i wczesnej fazy wędrówek ludów
- ślady osadnictwa wczesnośredniowiecznego
- ślady osadnictwa późnośredniowiecznego

Ratownicze badania wykopaliskowe, przeprowadzone na przełomie lipca i sierpnia przez dr. Henryka Machajewskiego (Instytut Prahistorii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu). Finansowane przez PSOZ, Instytut Prahistorii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu i Urząd Gminy w Potęgowie. Piąty sezon badań. Stanowisko było badane ratowniczo w latach 1992-1995. W sezonie 1996 wytyczono w nawiązaniu do wykopów z lat 1992-1995 dwa pasy wykopów: pierwszy o wymiarach 50 x 10 m, skierowany na zachód, drugi o wymiarach 35 x 5 m, z poszerzeniami, skierowany na północ. Łącznie przebadano 707 m².

Celem badań było rozpoznanie kolejnych partii pozostałości osadniczych z okresu przedrzymskiego i wpływów rzymskich, skupionych w zachodniej i północnej części stanowiska, oraz eksploracja obiektów wyoranych na powierzchnię w trakcie prowadzenia ekstensywnych prac polowych przez holenderskiego dzierżawcę. Strwierdzono 101 obiektów, 2491 fragmentów ceramiki naczyniowej, 228 bryłek polepy, 10 krzemieni, 51 bryłek żuźla; pobrano 10 próbek węgla. Z zabytków wydzielonych znaleziono: siekierkę kamienną, podkładkę kamienną, fragment ozdoby z brązu, 4 przęśliki. Pozostałości te można łączyć z kulturą pucharów lejkowatych, kulturą wczesnej epoki brązu, kulturą łużycką, oksywijską, wielbarską oraz kulturą wczesnego i późnego średniowiecza. Znakomita większość obiektów cechuje się wypełniskami pierwotnymi, w nieznacznym stopniu zakłóconymi późniejszym osadnictwem. W ich rozmieszczeniu zauważa się wyraźne zgrupowania w strefie zachodniej (wykop 54-59) i w wykopie północnym (wykop 72, 76-78). Zwraca uwagę skupisko jam w wykopie 63-69, przypominające formą jamy po grobach szkieletowych, o wypełniskach jednak wysoce sperturbowanych współcześnie.

Wyniki badań dostarczyły nowych informacji, zwłaszcza związanych z osadnictwem kultury łużyckiej. W znakomity sposób poszerzona została baza źródłowa dotycząca osadnictwa w okresie rozwoju kultury oksywijskiej i kultury wielbarskiej fazy cecelskiej.

Materiały i dokumentacja przechowywane są w Instytucie Prahistorii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Badania będą kontynuowane.

Gniezno, st. 22,
Jezioro Święte, woj. poznańskie

patrz: wczesne średniowiecze

GRODZISK MAZOWIECKI,
st. XII, gm. loco,
woj. warszawskie,
AZP 59-62/11

- cmentarzysko kultury grobów kloszowych (wczesna epoka żelaza)
- osada kultury przeworskiej (okres wpływów rzymskich)
- osada wczesnośredniowieczna

Ratownicze badania wykopaliskowe, przeprowadzone w dniach od 1 lipca do 19 sierpnia przez mgr Dorotę Nawrocką-Mazurek i Roberta Wojtaszka (Przedsiębiorstwo Konserwator-